

Darüelhan Külliyyatı

200

Râst Makamında

Murabba

Ağır Çember İka'ında

Hanende Zaharya

Yayınlayan : Sema Vakfı
P.O. Box No. 1775
Salisbury, MD 21802
USA

Dağıtım : Pan Yayıncılık
Barbaros Bulvarı 74/4 80700 Beşiktaş -İstanbul
Tel : (0 212) 261 80 72
Faks : (0 212) 227 56 74

Rast makamında
ve
Ağız çember ikainde muralihia
Zakarya'nın

(Meyan)

Rengi mevcî âbi zümrüt den boyandı camesi
Servi sebzendame dâğ oldu çemen hengâmesi
(Meyan)

Çakı sinem gibi pare pare kılsam nânesin
Nâfîz'in tahrirden kat'a kesilmez hâmesi
Terecüm

Benim canım cenarım sultanım yâr ye le le le
le le le le li zümrütten boyandı camesi

Zaharya

"Ağır çember" ika'ında ve muhtelif makamlarda bestelediği muhteşem murabba'lar ile Türk musıkisi tarihinde hususi bir mevki sahibi olan Zaharya İstanbul'da doğmuştur. Hangi tarihte doğduğu malûm değil ise de Fener'deki Rum Patrikanesi Kilisesi'nin baş mugannisi olan Danyel'in ahıbbı ve akrabasından olduğu ve bu zatin de 1789 senesinde baş mugannilikte bulunduğu Rum müverrihlerinden Papaduplos'un Musiki Tarihi'nde mukayyet olmasına nazaran Zaharya'nın herhalde hicri 1200 tarihlerinde yaşadığı ve III. Selim devri üstadlarından olduğu anlaşılmaktadır.

Zaharya henüz pek genç iken Danyel'den biraz kilise musıkisi dersi almıştır. Maamafih, bu musiki ile iştigal etmemiş ve daha ziyade Türk musıkisinden lezzet aldığı için bir taraftan o asrın en büyük üstadlarından istifadeye, diğer taraftan da piyasada alaturka icra-i san'at eden incesaz takımlarında hanunculuk etmeğe başlamıştır.

Bunun içindir ki Zaharya Rumlar arasında büyük bir şöhrete malik değildir ve sadece (Hanende Zaharya) namı ile maruftur. Zaharya'ya (Hanende) namının tahsis edilmesi gösteriyor ki bu zatin kilise muganniliği ile alakası yoktur; çünkü alakası olsaydı kendisine (Hanende) namı verilmez ve (Kilise mugannisi) manasına gelen (Psaltis) denilirdi. Zaten Rum müverrihleri bu hakikati Zaharya'nın tercüme-i halinde sarahaten yazmışlardır.

Eski üstadlarımızın rivayetine göre, Zaharya ekseri vaktini yaşadığı asrın musiki konservatuarları hükümünde olan Mevlevihanelerde, tekkelerde geçirir, bu musiki menbalarına senelerce müdâvemeti sayesinde Ayin, İlahi, Durak, Nat, Ezan okur ve sabah esselâtı verir imiş! Hatta Fener'de oturduğu mahalleye yakın olan mescidin minaresine arasına Ezan'a çıktığı ve gayet muhrik sesi ile sabah esselâtı verdiği meşhurdur! Başka bir rivayete göre kalben ihtida etmiş ve maamafih ihtidasını resmen izhar etmemiştir. Vefatı tarihi ve metfeni malûm değildir.

Bazı kimseler Zaharya'nın eserlerinin günlük koktığını yani kilise musıkisi üslûbunda olduğunu söylerler ki çok asılsız bir iddiadır; zira Zaharya kilise musıkisi ile hiç meşgul olmadıktan başka bir aralık kendisine teklif olunan Kible çeşmesindeki Rum kilisesi baş muganniliğinden de istifa etmiş, bütün evkatını Türk üstatlarından istifadeye hasretmiş ve bu sayededir ki ölmez eserlerini bestelemeye muvaffak olmuştur.

Bizim fikrimizce Zaharyan'ın eserlerinde görülen ruhanî ve hissi üslûbun hakiki müessirini tekkelerimize devam etmesinde, dinî musıkimizi çok dinlemesinde aramak daha doğru olur.

Çünkü Zaharya'nın bestelediği eserler -iddia edildiği gibi- günlük kokmuş olsaydı o tarihlerde cari taassup hisleri ile ne derece meşbu olduklarını bildiğimiz musiki üstatlarımız tarafından bu derece hüsn-ü kabule mazhar olmak değil, şüphesiz ağıza bile alınmazdı.

Bugün biz de görüyor ve takdir ediyoruz ki Zaharya'nın eserleri, kendisinden evvel gelen bestekârlarımız tarafından anahatları tesis edilen halis klasik Türk üslûbunun ince bir zevk ile işlenmiş mütakamil bir şeklinden başka birşey değildir.

Rauf Yekta